

Kerk over economie

Reactie van Jan Scheurer ¹op het hoofdartikel

Het artikel over rechtvaardigheid en economie is – denk ik - geboren uit verontwaardiging over uitwassen van onze manier om met geld, waarde en ruilsystemen om te gaan. Daardoor kunnen onrechtvaardige verhoudingen en transacties ontstaan. Dat is waar. Maar het gaat te ver om daarmee het hele economische systeem te veroordelen.

Economie is de wetenschap over onze manier van ordenen van waarden, ruilsystemen en geldstromen. Op zichzelf is daar niks mis mee. Waar het ons als christengemeenschap om gaat is het onderkennen van uitwassen en van tendensen die ons op een “dood”-lopende weg brengen.

Nu moet de christengemeenschap wel voorzichtig zijn met oordelen. Kerken mogen dan wel een belangrijke boodschap hebben maar zij hebben niet overal verstand van. Ook niet van economie en organisatie van bedrijvigheid. Als zij gaan voorschrijven hoe de economie getransformeerd moet worden of hoe de bedrijvigheid georganiseerd moet worden dan maken zij zich ongeloofwaardig en wordt hun boodschap geridiculiseerd.

De centrale boodschap van christenen aan de wereld waarin wij leven is dat alle macht (ook de geldmacht) die mensen of instituties bezitten gebruikt moet worden om te dienen. “Ik ben niet gekomen om te heersen, maar om te dienen”, zei Jezus. Zo’n boodschap is soms best moeilijk te vertalen naar de economisch gereguleerde praktijk. Daar heb je ook deskundigen voor nodig. Maar de kerk moet zelf geen “Klaas Knot” (Nederlandse Bank) of “Peter de Wit” (McKinsey) pretenderen te zijn. De kerk moet ook niet op arrogante afstand alleen maar veroordelen. De kerk kan alleen inspiratie bron zijn als ze kan luisteren en meedenken en op een geloof-waardige manier wil helpen haar boodschap te vertalen naar de handelingspraktijk.

Bemoedigend is de activiteit die op het raakvlak van economie en kerk wordt ontwikkeld op de Zuidas in Amsterdam. Voor nadere informatie daarover verwijzen we naar het artikel daarover elders in dit blad.

Er is discussiestof genoeg voor mensen die over rechtvaardigheid en zingeving van economie en bedrijvigheid willen nadenken.

Denk maar aan het **woekergedrag** van banken, verzekeraars en sommige dienstverleners, Berucht zijn de woekerpolygonen, die gelukkig nu aan de kaak worden gesteld, maar die jaren lang hebben kunnen bestaan. Genoemd kan worden de exorbitante rente die soms bij leningen aan starters wordt gevraagd, en de onverantwoorde propaganda voor het aangaan van schulden waarmee de DSB ons destijds om de oren sloeg. De dienende rol van banken is vaak ver te zoeken. Ook de uit de hand gelopen prijzen voor sommige diensten behoren tot het woekergedrag (bijvoorbeeld sommige advocaten, de huisjesmelkers versus buitenlandse werknemers,

¹ Jan Scheurer was voor zijn pensionering directeur sociale zaken bij Philips

de aanbieders van “blufdiensten en -therapieën”, waarvan het nut nimmer is aangetoond, etc.).

Een ander terrein is het **het prioriteren van opbrengsten boven continuïteit**. In de wereld van geldhandel kennen we tegenwoordig financiers die niet of nauwelijks geïnteresseerd zijn in de continuïteit en ontwikkeling van de bedrijvigheid die ze kopen. Zij gaan alleen voor de verdiensten. Het gaat om het geld zelf, niet om de diensten die je daarmee zou moeten verlenen. Bekend zijn verscheidene hedge funds die bedrijven kopen en verkopen zonder zich daadwerkelijk op de lange termijn te committeren aan de bloei en ontwikkeling van die bedrijven. Er zijn ook topmanagers van bedrijven die in deze geest met hun bedrijven handelen. Het gaat hun primair om aandeelhouderswaarde. Niet om continuïteit en maatschappelijke bijdrage.

Een heel belangrijk aandachtsgebied is **het uitputten van kostbare aardse bronnen ter wille van korte termijn winsten**. Er is enorm roekeloos met onze kostbare aardse schatten omgesprongen. Uitputting, vervuiling en vernietiging van levensbronnen waren daarvan het gevolg. Gelukkig ontstaat er meer en meer aandacht voor duurzaamheid, maar het is nog te weinig en het gaat te langzaam. Het korte termijn denken van beleidsmakers is daar vaak debet aan. Ook ontbreekt het nogal eens aan inzicht in wat nu werkelijk aan duurzaamheid bijdraagt. De kerk moet de noodzaak van verantwoord rentmeesterschap onder de aandacht van beleidsmakers brengen, maar niet voorbijgaan aan de offers die daarvoor gebracht moeten worden.

Inspiratie, voortkomend uit geloof, moet niet primair veroordelen maar leiden tot creatief meedenken over ontwikkelingen in economie en bedrijvigheid die het “slijk der aarde” vruchtbaar gaat maken voor dienst aan de naaste.